

LOGICAE

COMPENDIUM.

Ven. 7. 77. 15

LOGICAE
COMPENDIUM.

PRAEFIXA EST
DISSERTATIO
DE
PHILOSOPHIAE ORIGINE,
EJUSQUE
INVENTORIBUS AUT EXCULTORIBUS
PRAECIPUIS.

GLASGUAE:
EXCUDEBAT ANDREAS FOULIS,
M.DCC.LXXVIII.

89..537

Mr John May

DE
PHILOSOPHIAE
O R I G I N E,

ET

INVENTORIBUS AUT EXCULTORIBUS

P R A E C I P U I S.

QUUM Philosophia sit ea veri bonique notitia quam rationis suae viribus sibi parant homines; quae antiquissimis mortalium erat rerum notitia, ex revelatione divina per traditionem derivata, non hujus est loci.

Philosophia erat vel Barbarica, vel Graecanica; Barbarica, haud exigua fuisse

A

John M.

videtur apud Aegyptios, Chaldaeos, Indosque; cujus tamen pauca supersunt monumenta. Viguerunt apud eos studia Geometriae, Astronomiae, Theologiae, Ethices et Politices.

Graecanae auctores primi post poetas quorum Philosophia minus est certa, fuere Thales Milesius, et Pythagoras nisi forte uterque Pherecydem Syrum audierat. Christum natum praecesserant hi quingenis et quinquaginta ad minimum annis. Sectam Italicam instituit Pythagoras; Ionicam, Thales, circa initia Cyri, ante Judaeorum a Babylone in patriam suam reditum.

I. Secta Italica. Excoluit Pythagoras, Geometriam, Arithmetica, Astronomiam, Musicam, Ethicam, et Theologiam. Se non Σόφον, sed Φιλόσοφον appellari voluit. Cujus verecundiam in

hoc imitati sunt omnes deinceps sapientiae studiosi. Crotone, in Italia, scholam aut coenobium aperuit. Deum summum docuit esse unicum, et naturae five substantiae a materia diversae; qualis esse et hominum animos voluit. Summam in Deum pietatem, inque homines bonitatem; et temperantiam, quo animi a corporum vinculis in libertatem asserantur, et praeceptis et exemplo commendavit. Diu apud Italos Graecosque floruit haec disciplina. Pythagorae successit filius Telauges; deinde Empedocles Rhetorices inventor; et Xenophanes; post hos Parmenides et Leucippus. Hos excepit Zeno Eleates Italus, Dialectices inventor; quem audivit Socrates, ejusque disceptandi morem per quaestiones, suo exemplo, comprobavit. Ex hac schola etiam prodire Democritus et Heraclitus.

4 DE PHILOSOPHIAE

II. Secta Ionica. Thales scholam Miletum aperuit: ejus pauca restant monumenta; successores fuere Anaximander, Anaximenes, Anaxagoras et Archelaus, Socrate discipulo clarus. Geometriam, Astronomiam, et Physicam omnem praecipue excoluerunt. Caeteri a religione magis alieni; Anaxagoras autem optimus, Nū̄s appellatus. omnem mundi fabricam ornatumque divina mente et ratione confectum voluit.

III. Verae Philosophiae instaurator aut inventor Socrates, Athenis patre Sophronisco natus, Darii Nothi temporibus proxima ante Philippum Macedonem, hominum aetate floruit; quatuor annorum ante Christum natum centuriis. Hic vere divinus, animum perspicacissimum a rebus corporeis et occultis, parum ad vitam beatam facientibus, advocavit; totumque

ad veram pietatem Deique cognitionem, et omnem virtutem excolendam, convertit. In Ethica, Politica, et Oeconomica, praecipue versatus, animos hominum docuit esse immortales, eorumque praestantiam in eo esse sitam, ut Deo sint quam simillimi; atque post mortem fore beatos aut miseros, prout se in hac vita virtutibus aut vitiis dederint.

IV. Hujus Discipuli varias instituerunt Sectas.

1. Aristippus, magistri dissimillimus, in corporis voluptate, summum bonum situm esse voluit. Hic Cyrenaicam instituit Sectam apud Aegyptios; eique successit filia Arete: quam excepit *Μητροδιδάκτος* Aristippus, et deinceps Antipater, Theodorus Atheus, Epitemides, atque alii quidam qui plurima novaverunt, praecipue Hegesias.

6 DE PHILOSOPHIAE

2. Phaedo Eliacae Sectae institutor, qui aliquot etiam habuit successores, unicum esse bonum docuit virtutem.

3. Euclides, cui Megarica debetur Secta, omnium pugnacissima. Dialecticae quippe unice dedita, unde dicti sunt hi, Eristici et Elenctici.

4. Antisthenes, prope portas urbis, in Gymnasio Cynosarge scholam aperuit, unde potius, quam a moribus, dicti Cynici. Successores habuit Diogenem Canem, et Cratetem Thebanum; horum mores et instituta severa et inurbana sunt omnibus notissima. Cratetem audivit Zeno Citiensis, Cyprus; qui postea docens in porticu Pisianaestea, nomen dedit Stoicis. Hi Logicam suo more excoluerunt; in Ethicis et Politicis Socratem revera secuti; nominibus autem immutatis. Inter hos clari Cleanthes et Chry-

INVENTORIBUS. 7

sippus. Zenonis Stoici temporibus 250
fere ante Christum natum annis, floruit
Epicurus, novam instituit Sectam, cum
Aristippo quidem in Ethicis consentiens,
quamvis invidiae declinandae causa nova
excuderat nomina; in Physicis Democri-
tum secutus est. Huic succedere Herma-
chus, Polylstratus, alique.

5. Inter Socratis auditores eminet
PLATO Atheniensis, elegantiorum om-
nium excultor egregius pro ingenio suo
plane divino; hic veterem instituit Aca-
demiā.

V. Academia vetus, media, nova.
Plato et Xenophon Socrate magistro au-
ditores dignissimi, Theologiam, Ethicam,
et Politicam egregie excoluerunt. Diſti
Platonis auditores Academici, ab agro
Academi cujusdam amoenissimo, ubi ser-
mones serere sunt soliti. Platoni succes-

fere Speusippus, Xenocrates, Polemo, Crantor, Crates, Arcefilaus (mediae Academiae institutor, à vetere, tantum in Logicis discrepantis, de humani scilicet ingenii in veritate eruenda imbecillitate) Lasydes, Evander, Egesinus, et Carneades, novae Academiae parens, ad Scepticos magis deflectens, cui Clitomachus et alii quidem fuere successores.

VI. Peripatetici. Inter Platonis discipulos eminuit Aristoteles, Stagyris natus, oppido Macedoniae, qui Alexandro Magno erudiendo praefectus fuit. Hic quia in Lycei Peripato scholam aperuit, auditores dicti sunt Peripatetici. Hi parum in Ethicis aut Theologia a Platone desciverunt, magis vero in Metaphysicis et Politicis. De omni fere Philosophia praeclaros conscripsit libros Aristoteles, artificumque Logicae methodum integram summo

artificio contexuit. Successorem habuit Tyrtamum quem, ob divinam eloquentiam, Theophrastum nominavit: hunc insecuti deinceps Strato, Lyco, Aristo, Critolaus, Diodorus, aliique, quorum undecimus ab Aristotele, Andronicus Rhodius, Philosophi libros in eum quo nunc habemus ordinem digessit; quo tempore Cratippum Athenis audivit Ciceronis filius. Proxima post Aristotelem aetate floruit Pyrrho, Scepticorum pater, omnia docens esse pariter ignota, incertaque: Philosophiae omnis oppugnator.

VII. Circa annum Christi 140 floruit interpretum princeps Galenus. Anno 325, Porphyrius. Anno 525 orsus est Boetius, qui primus Aristotelis Logicam Latine vertit. Anno 614 Johannes Grammaticus Philoponus. Anno 800 Johannes Damascenus. Anno 1000,

10 DE PHILOSOPHIAE.

Eustathius, et Eustratius. Anno 1100, Michael Ephesius, et Michael Psellus. Anno 1200 Georgius Pachymerus. Iisdem temporibus claruere Arabes Alfari-
bius, Avicenna, Averroes; atque infecurum est seculum scholasticum, quorum invaluit Philosophia spinosa et horrida ad annum 1453; quum, capta a Turcis Constantinopoli, Graecorum monumenta in Occidentem sunt translata.

VIII. Eclecticis. Quamvis antiquorum optimi Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoteles, aliique, recte Eclecticis annumerantur; quod nulli magistro addicti, amplexi sunt quae ipsis maxime videbantur verosimilia: post sectas tamen constitutas, Eclecticis κατ' ἐξοχήν dicebantur, qui nulli sectae sua dederunt nomina. Imprimis Pomaton Aegyptius, qui circa Augusti tempora floruit; quem imitati sunt

INVENTORIBUS. 11

Philosophi Alexandrini, in Platonis tamen sententias propensiores, alii Ethnici, alii Christiani. Ammonius, Plotinus, Clemens Alexandrinus, Origenes, Porphyrius, Jamblichus, Syrianus, Olympiodorus, in seculo 3to et 4to. Renatis demum in Occidente literis humanioribus, exulta est etiam Philosophia, strenua praecipue eorum opera, qui in veterum libris edendis et explicandis in seculo 15to et 16to, optime de humano genere meruerunt. Novum tamen iter, non sine magna laude, monstraverunt, vel ingressi sunt, in Physicis, Baconus, Cartesius, Keplerus, Galilaeus, Newtonus. in Ethicis, Grotius, Cumberlandus, Puffendorfius; nam veterem quidem Academiam instauravere Mirandula, Ficinus, Comes de Shaftesbury. in Logicis et Metaphysicis, Lockius.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
IN TWO VOLUMES
BY NATHANIEL BENTLEY
OF THE BARR

Vol. I.
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE YEAR 1700
IN TWO VOLUMES
BY NATHANIEL BENTLEY
OF THE BARR

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
IN TWO VOLUMES
BY NATHANIEL BENTLEY
OF THE BARR

Vol. II.
FROM THE YEAR 1700
TO THE PRESENT TIME
IN TWO VOLUMES
BY NATHANIEL BENTLEY
OF THE BARR

D
H
l
f
n
t
S
n
l
l

PROLEGOMENA.

DEFINITIONES ET PARTITIONES LOGICAE.

HABITUS est facultas agendi efficacior, crebris actibus comparata. Habitus sunt vel intellectuales vel morales. Illi intellectus vires adaugent et perficiunt, hi voluntatis.

*choice
delecter
non*

Habituum intellectualium quinque sunt nomina signata; potius quam species distinctae; Intelligentia, Sapientia, Prudentia, Scientia et Ars. Graece, Νῦς, Σοφία, Φρόνησις, Επισήμη, Τέχνη. Intelligentia est habitus primorum principiorum. Sapientia est cognitio rerum praestantissimarum. Prudentia est habitus recta cum ratione

activus. Scientia est habitus demonstrativus. Ars est habitus recta cum ratione effectivus. Philosophia est horum omnium liberaliorum habituum collectio, quae vulgo definitur, " ea rerum humanarum et " divinarum cognitio, quam solis rationis " humanae viribus assequimur." Celebris est Philosophiae divisio, in rationalem sive Logicam, naturalem et moralem. Logica est ars mentem dirigens in rerum cognitione, dici etiam potest scientia. Alii sic definiunt, " est ars veri investigandi et " declarandi." Objectum artis aut scientiae cujusvis materiale, est ea materia quam tractat. Objectum formale est ratio aut finis tractandi. Logicae objectum materiale sunt operationes intellectus. Objectum formale est ut ad verum inveniendum dirigantur. Duae sunt mentis facultates naturales, Intellectus et Volun-

tas. Intellectus est facultas quae in vero cogoscendo versatur. Voluntas est facultas quae bonum appetit, et malum fugit.

Operationum Intellectus tres sunt classes 1. Apprehensiones, 2. Judicia, et 3. Discursus; bimembris fieri potest divisio in Apprehensiones et Judicia. Haec rursus dividuntur in Judicia, Noëtica et Dianoëtica. Hinc Logica in tres etiam partes dividitur; prout de singulis quaeque agit operationum classibus.

P A R S I.

DE APPREHENSIONE.

C A P. I.

D E

DIVISIONIBUS APPREHENSIONIS.

APPREHENSIO dicitur et Perceptio, Conceptus, Notio, Intentio, et Idea, vox eam significans dicitur terminus.

Apprehensio est nuda rei representatio sine ulla mentis sententia, estque vel incomplexa, ut, calamus, vel complexa, ut, calamus in manu.

Judicium est actus mentis quo de duabus ideis fert sententiam. Ejus signum est propositio aut enunciatio, quae est o-

Pars I. DE APPREHENSIONE. 17

ratio, aliquid de aliquo affirmans vel negans; quae etiam praedicatio appellatur.

Discursus est actio mentis, ubi ex duobus aut pluribus judiciis infertur tertium.

Idae dividuntur in Sensationes, Imaginationes, et intellectiones Puras.

Sensatio est duplex, externa et interna. Sensatio externa est "Perceptio rei corporeae organa corporea ferientis."

Imaginatio est "rei corporeae idea dum organa non ferit."

Intellectio Pura est "idea quaevis quae nullo corporis sensu attingitur, aut comprehenditur." Hac autem intellectione non solum res a corpore diversas earumque modos cernimus; verum et accuratiores figurarum, quibus plures sunt partes, et numerorum habemus ideas, quam quas sensus suppeditant.

"Potentiae corporum excitandi ideas

“colorum, sonorum, odorum, saporum, caloris, et frigoris” dicuntur qualitates secundariae; five proprie sensibiles: harum quasque unico tantum sensu percipimus. Quae pluribus sensibus visu scil. et tactu percipiuntur, extensio nempe, figura, situs, motus et quies, sunt qualitates primariae corporum et verae; unde eam fortiuntur vim excitandi ideas qualitatum secundariarum, quibus nihil simile est in ipsis corporibus. Sunt etiam duae ideae quae et sensu interno et externo percipi possunt; duratio scil. et numerus.

2. Imaginatio revocat debiliorem ideam rei prius sensu perceptae. Nec alias formare potest mens imagines, praeter eas quarum elementa omnia sensu fuerant percepta.

3. Sensus est etiam internus qui suggerit praecipue Intellectiones puras; quae

Pars I. DE APPREHENSIONE. 19

conscientia, aut reflectendi vis dicitur. Hic actiones omnes, passionēs, aut modos attingit animorum; Judicia nempe, discursus, certitudinem, dubitationem, gaudium, moerorem, desideria, aversiones, amorem et odium, virtutes, vitia. Ad Intellectiones etiam puras referuntur qualitatum primariarum ideae accuratiores et abstractae. Ex Reflectione vero vel sensu externae omnes oriuntur ideae.

C A P. II.

I. IDEAE vel sunt clarae, vel obscurae; clara est idea quae "vivide mentem afficit," obscura, quae languide.

2. Ideaе vel sunt propriae quae rem objectam vere, depingunt, aut saltem speciem, quam voluit communiter natura, representant: vel sunt analogicae, quum generalem quandam exhibent et imper-

40 DE APPREHENSIONE. Pars I.

fectam rei informationem; non prout in se est, aut prout secundum vulgarem naturae ordinem representatur, sed ex analogia quadam ad alias res admodum diversas quae propriis ideis innotescunt. Propriam visus ideam habent qui visu utuntur; analogicam, qui est caccus; aliqualem tamen habet hic utilem hujus potentiae notitiam.

3. Ideae vel sunt simplices vel complexae; idea simplex est uniformis quaedam representatio, non ex partibus sibi invicem dissimilibus conflata.

Idea complexa est “ quae ex dissimilibus conflatur partibus, in quas etiam “ resolvi potest.”

Idea Entis est simplicissima; simplices etiam fere sunt qualitatuum secundariarum ideae, atque abstractae modorum cogitandi quorundam ideae.

Pars I. DE APPREHENSIONE. 21

4. Ideae, habita ratione nominum, sunt vel distinctae vel confusae; distincta est idea "quae facile ab aliis secernitur." Confusa "quae non facile secernitur ab aliis, "a quibus diversa putatur."

Ast melius forte nomen ipsum, sive Terminus notans ideam, dicitur distinctus, "quum nota et certa idearum complexio nomini alligatur, quae nobis insciis immutari nequit;" confusus est, ubi, "ea complexio non satis certa est, ita "ut aliquid nobis insciis addatur aliquando, aut dematur."

5. Ideae, ratione objectorum, sunt vel Substantiarum, vel Modorum, vel Substantiarum cum suis Modis. Substantia est "Ens per se subsistens." Modus est "Ens alteri inhaerens."

6. Ideae item sunt vel Reales aut rae, vel Fictae. Reales, "ideae quibus

“sunt objecta ipsis similia;” vel quae ex causis naturalibus secundum naturae ordinem oriuntur. Fictae, “idearum conjunctiones pro arbitrio, non a rebus veris depromptae.”

7. *Idae sunt vel Adaequatae vel Inadaequatae.* Adaequatae sunt “quae totam tam objecti naturam representant,” aut saltem omne illud quod assequi mente volumus. quales sunt complexae, sive junctae modorum idae quas mens pro suo conjungit arbitrio, neque ad externum refert archetypum; ut et idae modorum cogitandi, aut animi affectionum. substantiarum idae nostrae omnes sunt inadaequatae.

C A P. III

ABSTRACTIO est "actus mentis
"quo se ad unam aut paucas ideas, quae
"in complexa involvuntur, convertit,
"caeteris omissis." Abstractae sunt om-
nes ideae quae nominibus iis aut symbo-
lis notantur, quae plura inter se similia,
habentia tamen et nota quaedam discri-
mina, significant.

Postquam varias res, complexas exci-
tantes ideas, mens observavit, easque vi-
dit sibi invicem in quibusdam qualitati-
bus similes, in aliis dissimiles; abstrahen-
do se ab iis quibus differunt, retinendo ve-
ro ideas earum qualitatum in quibus sunt
similes, easque nomine quodam signato
denotando, facit ideam universalem. Hinc
octava oritur idearum distinctio, quod a-
liae sunt Universales, aliae Singulares.

Idea singularis est " quae uni tantum
 " rei representandae destinatur," et no-
 tatur vel nomine proprio; ut, Alexander
 Magnus: vel communi, ad unum restric-
 to; ut, hic homo, aut iste.

Universalis idea est " quae pluribus si-
 " gillatim representandis est idonea," cu-
 jus signum, nomen scil. commune de sin-
 gulis praedicari potest distributive; ut ho-
 mo de Petro et Paulo, &c.

Nomina quae acervum aut unum ex
 pluribus rebus aggregatum notant, non
 de singulis praedicantur in recto; et no-
 tant saepe ideas complexas singulares; ut
 urbs Roma, exercitus Alexandri, huma-
 num genus, mundus.

Ideis complexis ascribitur comprehen-
 sio, quae " est collectio simpliciorum om-
 " nium idearum, quae in complexa con-
 " junguntur." ut in animali; corpus, vi-
 vens, sentiens.

Pars I. DE APPREHENSIONE. 23

Universalibus Ideis adscribitur Extensio, sive Quantitas, quae est “collectio objectorum quae ideā representare potest, aut de quibus nomen sigillatim est praedicabile.”

Ex dictis de abstractione patebit quod, quo major sit Extensio, ea minor Comprehensio, et vice versa.

Idea universalis, sive nomen praedicabile, quinque habet species, scil. Genus, Speciem, Differentiam, Proprium, et Accidens, Quorum definitiones vel respiciunt Ideas vel Terminos;

Ideas respicientes.

1. Genus est idea universalis objectum representans tanquam rem, quae ad alias ideas universales se extendit.

Terminos respicientes.

1. Genus est praedicabile de pluribus specie differentibus in quid “sive ut pars essentiae materialis, ut animal de homine et bruto.”

2. Species est "i-
 "dea universalis rem
 "representans, quae
 "ideae subest com-
 "muniori," atque quae
 ad sola individua se
 extendit.

2. Species est
 "praedicabile de
 "pluribus numero
 "differentibus in
 "quid," sive, ut tota
 essentia, ut, homo,
 de Petro et Paulo.

Genus summum est "quod non ha-
 "bet supra se genus communius," ut
 Ens. Genus subalternum, "quod respec-
 "tu communioris potest esse Species."

Species infima est "quae ad sola in-
 "dividua se extendit;" Species subalterna
 potest esse Genus.

3. Differentia est
 "idea universalis
 "rem representans
 "modificatam at-
 "tributo essentiali
 "primario;" quae
 nempe Genus divi-

3. Differentia est
 "praedicabile de
 "pluribus, specie
 "vel numero diffe-
 "rentibus, in Qua-
 "le Quid:" sive ut
 essentiae pars for-

dit in Species, eas-
que Generi consti-
tuit conjuncta.

4. Proprium est
“idea universalis rei
“modificatae attri-
“buto essentiali se-
“cundario” quod
scil. continetur in rei
idea non formali-
ter sed consecutive;
ut, subjectus legi, est
proprium hominis.

5. Accidens est
“idea universalis rei
“modificatae vero
“modo,” qui scil. po-
test vel adesse vel
abesse.

malis: haec enim
generi addita spe-
ciei essentiam com-
plet, ejusque defini-
tionem.

4. Proprium est
“praedicabile de
“pluribus in Quale
“necessario,” quod
scil. omni, soli, et
semper huic speciei
conveniat. aut, tan-
quam essentiae con-
nexum.

5. Accidens est
“praedicabile de
“pluribus in Quale
“contingenter.”

C A P. V.

GENUS dicitur totum Logicum, aut universale, respectu specierum, quae sunt partes logicae in divisione. Contra, Species dicitur totum metaphysicum, respectu generis et differentiae, quae sunt essentialiae partes Metaphysicae; at totum Physicum dicitur respectu partium integran-
 tium. e. g. 1. Animal est totum logicum, respectu hominis et brutorum. 2. Homo totum metaphysicum, sive formale, respectu $\tau\theta$ animalis et rationalis. 3. Homo est totum physicum, sive integrale, respectu corporis et animae. Corpus humanum est etiam totum integrale, respectu capitis, thoracis, abdominis, artuum, &c. quae sunt partes integrantes.

N. B. Verorum modorum nomina abstracta, absoluta, sive denominantia, ut

et ipsae ideae abstractae, possunt esse vel genera vel species, cum representant objecta tanquam res, sine ulla subjecti idea distincta aut directa; ut Justitia, Virtus, et contra; verae substantiae tanquam aliarum rerum appendicis spectatae, earumque nomina concreta, et connotativa, possunt esse differentiae, propria, aut accidentia; ut, aureus, argenteus, vestitus, calceatus.

C A P. VI.

TOTUM Logicum five extensio ideae declaratur per divisionem, quae est “enumeratio plurium quae in communis
“ ideae aut nominis extensione continentur.” Cujus hae sunt regulae.

I. “Partes sint ita oppositae ut nulla
“ alterius extensionem, ejusve partem in
“ sua contineat.”

2. " Divisio fieri debet in species proximae inferiores."

3. " Partes exhauriant divisum," aut sit divisio adaequata.

C A P. VII.

TOTUM Metaphysicum, aut comprehensio ideae complexae, declaratur, per definitionem; quae est " oratio explicans simplices ideas, quae in complexa conjunguntur." Aliae sunt definitiones impropriae; nominalis, vocem explicans; ut coelum, quod κοῖλον, cavum. Accidentalitatis definitio, modos, causas, effectus explicans, ut Homo est animal implume, bipes, erectum, &c. quae est descriptio.

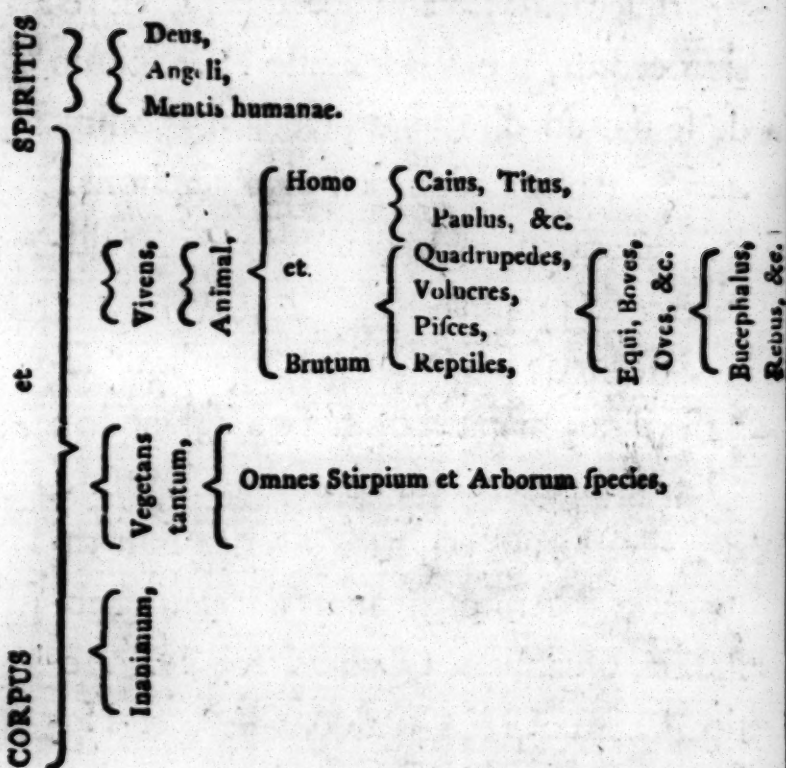
Physica definitio quae partes naturales explicat, ut Homo est animal corpore constans organico et anima ratione praedita.

Regulae sunt,

1. "Definitiones sint breves;" 2. "Sint
"perspicuae." 3. "Sint adaequatae," ut re-
cipiuntur, i. e. ut definitio et definitum
de se mutuo distribute praedicari possint.
4. "Abstinendum est a metaphoris."
5. "Consistent ex genere proximo et dif-
"ferentia propria."

Categoriae seu Praedicamenta sunt "se-
"ries idearum aut terminorum, sub eodem
"summo genere gradatim dispositarum."
Pro diversorum arbitrio, diversae sunt ca-
tegoriae. Aristoteli sunt decem. Sub-
stantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Ac-
tio, Passio, Ubi, Quando, Situs, et Ha-
bitus. atque ad harum aliquam reduci
vult omnem praedicationem aut affirma-
tionem. Caeterae, ex una explicata inno-
tescent.

Substantiae subjiciantur.

Hinc et illud de quo aliquid ut affirmatur aut negatur in categoria quavis, Subiectum dicito.

C A P. VIII.

TERMINUS est "nomen ideam aut
" rem significans, quodque potest esse sub-
" jectum aut praedicatum propositionis;"
unde dicitur Categorema.

Aliae Terminorum compartes sunt
Syncategoremata, ut omnis, nullus. Quae-
dam mixtae, ut semper, i. e. in omni
tempore. Nemo, i. e. non homo. Cur-
rit, est currens.

Significandi intentio, aut vocis accep-
tio, dicitur suppositio. Cum supponit pro
idea vel re, dicitur Suppositio Formalis:
cum pro ipso sono, Suppositio Materialis.

Prioris exemplum, cum dicitur, Ho-
mo est animal; posterioris, Homo est vox
dissyllaba. In suppositione formali, no-
men quandoque est Intentionis Primae;
sive suppositionis Personalis, id est, in

E

vulgari acceptione, ut cum dicitur, Homo est animal. Alias est Intentionis Secundae, five Suppositionis Simplicis, pro Idea aut Termino, id est. quum dicitur de eodem aliquid artificiale; ut Homo est species.

Terminorum divisiones, in Universales et Singulares, Abstractos et Concretos, ex idearum divisionibus patent.

Terminus transcendens est qui omni verae rei convenit; ut Ens, Res, Unum, Aliquid. Supertranscendens qui fictis etiam convenit; ut imaginabile, Possibile. Omnes alii sunt Non-transcendentes.

Finitus est omnis terminus ubi abest NON. Infinitus, ubi adest particula NON, ut Non-homo, Non-doctum. NON dicitur infinitans. Finitus cum infinito omne ens includunt disjunctive: Omne ens est vel doctum, vel non-doctum &c. hi

exhauriunt omnem latitudinem entis.

Terminus univocus est "praedicabilis
"de pluribus sigillatim, secundum ean-
"dem ideam," ut Animal de homine et
bellua.

Equivocus est "praedicabilis de plu-
"ribus sigillatim secundum diversas ide-
"as," ut Gallus. "Ubi subest ratio quae-
"dam, aut significationum affinitas," ter-
minus dicitur Analogus, sive Equivocus
Consilio; ut, Sanum de animali et cibo.
Alexander de homine et imagine. Ubi
nulla subest ratio, dicitur Casu Aequivoc-
cus, ut Gallus, Canon in lingua nostra.

C A P. IX.

TERMINI Convenientes, de uno co-
demque simul praedicari possunt, ut Ro-
bustus et Pius; qui saepe sunt disparati.

Repugnantes aut oppositi; qui "ne-

“que de se invicem, neque de eodem, secundum idem, atque simul praedicari possunt.” Haec terminorum oppositio est incomplexa; propositionum, contra, dicitur complexa oppositio.

Incomplexae oppositionis sunt quatuor species, contraria, contradictoria, relative opposita, et privative. Disparata non pugnant; sunt enim “Termini non tantes ideas in quibus nihil aut paululum admodum commune est, praeter vagam ideam entis, aut modi,” ut fortis et procerus: dulce et album.

Contraria sunt “verae qualitates oppositae,” ut Dolor et voluptas.

Contradictoria sunt “nomen quoddam ejusque negatio,” ut Doctum, et non-doctum: homo, et non-homo.

Relative opposita, sunt termini relativi, ut Pater et filius,

Privativè opposita sunt "qualitas ejus-
que absentia in subiecto capaci," ut Vi-
dens et caecum de animali.

Negativè opposita sunt "qualitas e-
jusque absentia, in qualicunque sub-
jecto," ut Videns, et non-videns, quae
sunt etiam contradictoria.

P A R S II.

DE JUDICIO NOETICO ET PROPOSITIONE.

C A P. I.

JUDICIUM est "actus mentis, quo de
" duabus ideis inter se collatis fert
" sententiam." Ea scil. fertur sententia
vel ideas idem objectum representare, vel
certam intercedere inter earum objecta
relationem aut habitudinem.

Judicium Noeticum est " ubi senten-
" tia fertur de ideis inter se proximè col-
" latis."

Judicium Dianosticum est " senten-

P. II. DE JUDICIO NOETICO. 39

“tia mentis de duabus ideis, ex utrius-
“que instituta comparatione cum tertia.”

Propositio est “oratio significans Ju-
“diciū Noeticum.” Hujus tres sunt
partes, Subiectum, Praedicatum, et Co-
pula.

Subiectum est “illud de quo aliquid
“affirmatur aut negatur.” Praedicatum,
“illud quod affirmatur aut negatur.” Co-
pula est verbum logicum, EST; vel, NON-
EST.

N. B. Non ex loco, sed sermonis se-
rie, distinguuntur subiecta et praedicata.
Insunt semper hae tres partes expressae
vel suppressae, et involutae, ut Curro, ego
sum currens.

CAP. II.

PROPOSITIONES, ut et Judicia, ratione formae internae, aut qualitatis, sunt vel affirmantes vel negantes.

Propositiones, ratione materiae sunt vel verae vel falsae. Omnis est vel vera vel falsa; nulla et vera et falsa; neque quae de vera in falsam mutatur, si judicium ipsum spectes non voces. Quae et verae et falsae videntur sunt duplices, aut duo notant judicia. Quae mutari videntur, sunt item duplices: quod ex verbi natura patet, quod est "vox tempus ad-
"significans." Unde, ubi verba eadem diversis temporibus pronunciantur, efficiunt nonnunquam propositiones vere diversas.

Veritas Logica est "convenientia sig-

“norum cum rebus significatis.” Veritas Ethica est “convenientia signorum cum mentis sententia;” quae est Ethici Fori.

Propositiones ratione Quantitatis, sunt Universales, Particulares, Singulares, aut Indefinitae.

1. Universalis Propositio est “ubi subjectum est terminus universalis in tota sua extensione;” sive distributus.

2. Propositio Particularis est “cujus subjectum commune restringitur ad partem suae extensionis,” aut non distribuitur.

Distributionis aut universalitatis notae sunt, omnis, nullus, quisque, &c. Particularitatis notae, aliquis, quidam, non omnis, &c.

3. Propositio Singularis est “cujus subjectum est singulare aut individu-

“um;” quod nempe, quum divisibilem non habeat extensionem, in tota sumitur; Singularium igitur eadem regulae quae Universalium.

4. Propositio indefinita est “ubi sub-
“jectum commune nulla quantitatis no-
“ta afficitur.” In sensu loquentis tamen
semper est vel Universalis vel Particularis.
ut Homines sunt animalia; est Universa-
lis; Homines sunt docti; est Particularis.
prout Materia est Necessaria vel Contingens.

Harum specierum duae tantum spectandae, quod reliquae iisdem regulis includantur, Universales nempe et Particulares.

Ex Qualitatis et Quantitatis varia conjunctione quatuor exsurgunt propositionum classes, symbolis notissimis monstratae.

Afferit A, negat E, verum generaliter ambo.

Afferit I, negat O, sed particulariter ambo.

Propositiones ratione Substantiae sunt vel Categoricalae vel Hypotheticae. Categoricalae, "aliquid indicat absolute." Hypotheticae, "indicat sub conditione."

Divisiones hae monstrant responsiones quaestionibus circa propositiones decantatis.

Quae? Ca. vel Hyp. Qualis? Ne. vel aff. Quanta? uni. par. in. sing.

C A P. III.

AXIOMATA de Terminorum Quantitate.

1. "In omni propositione affirmantè praedicatum sumitur particulariter," neque amplius exigitur ut sit vera.

2. "In propositione negante praedicatum sumitur universaliter," vel dis-

tribuitur: quandoquidem falsa intelligitur negatio, si praedicati pars quaevis de subiecto vere possit affirmari.

3. Subsectorum quantitas ex signis praefixis intelligitur. Unde in A, subiectum est universale, et praedicatum particulare. In E, utrumque universale. In I, utrumque est particulare. In O, subiectum est particulare, et praedicatum universale.

Dicuntur autem hae solae propositiones universales, ubi subiectum distribuitur: et de singulis communi nomine inclusis praedicatum affirmatur vel negatur. Non autem ubi praedicatio fit de pluribus collective, sic Omnes homines sunt mortales, est universale; non hae, Omnes homines conficiunt civitatem unam; Omnes apostoli fuere duodecim.

Sunt quadam ratione universales pro-

positiones quae de generibus singulorum pronunciantur, ut Omne animal fuit in arca Noae. vel; Omnium gentium hominibus praedicatum est evangelium.

Ubi hoc dicitur, quod cujusque generis quaedam individua fuerant in arca, aut audierant evangelium; non vero de omnibus individuis haec sigillatim praedicantur, aut de singulis generum.

CAP. IV.

De Universalibus haec sunt Axiomata.

1. "Quicquid affirmatur de subiecto
"distributo, (id est universaliter sumpto,)
"affirmari potest de omnibus inferiori-
"bus quae in ejus extensione continen-
"tur."

2. "Quicquid negatur de subiecto
"distributo pariter negari potest de om-
"nibus inferioribus." Haec duo con-

juncta, sunt dictum de omni et nullo. ex quo pendet subalternatio et vis syllogistica; de quibus mox erit dicendum.

C A P. V.

PROPOSITIONES aliae sunt Simpliciter, aliae Complexae; Simpliciter, “uni-
“cum notant judicium; et Complexae
“notant plura judicia.”

Inter complexas eminent Modales, “ubi et aliquid praedicatur, et modus
“connexionis cum subiecto declaratur,”
ut Deum existere est necesse. Modi sunt quatuor, necesse, impossibile, possibile, et contingens. Modales tamen plerumque sunt simplices, aut unum significant loquentis judicium. Sunt enim ambiguae. Nonnunquam tantum fortius affirmant vel negant ipsum dictum; perinde ac si quis diceret Deus certissime est, certe nul-

lus homo est immortalis. Aliquando ipsa propositio, quae dictum vocatur, est subiectum, et modus de eo praedicatur; perinde ac si quis diceret Existentia divina est necessaria; aut Deus est, est propositio necessaria, et sic de caeteris modalibus.

Ad eundem modum ostenditur quatuor species, quae complexae ex vocibus viderentur; esse simplices. 1. Conditionales, nempe; 2. Disiunctivas; 3. Copulantes negatas; et 4. Relativas.

In Conditionali aut Hypothetica, sunt duae partes, Antecedens et Consequens; ut, si Deus est, mundus providentia regitur. horum neutrum asseritur; tantum dicitur ea esse connexa; unde pariter vera est haec, Si nullus esset Deus, nulla esset providentia.

In disiunctivis, dicitur totum subiectum includi, in duobus praedicatis iunctis;

ut, Aut dies est aut nox, idem sonat ac omne tempus includitur in diurno et nocturno.

In Copulantibus negatis, negatur utrumque praedicatum simul convenire posse subiecto; Non est et dies et nox. id est Nullum tempus est et diurnum et nocturnum.

In Relativis termini forte sunt complexi, unicum tamen est judicium; duas, nempe, rationes esse aequales, aut esse inaequales.

Propositiones igitur verè complexae sunt 1. Copulantes; 2. Causales; 3. Adversativae; 4. Exclussivae; 5. Inceptivae; et 6. Desitivae. quarum cognitio est facilis.

C A P. VI.

PROPOSITIONES, aut judicia sunt vel abstractae; “ ubi ex ipsa idearum “ comparatione cernitur aut ostenditur “ relatio, absque ulla temporum ratione.” unde dicuntur aeternae veritates et immutabiles.

Aliae Propositiones sunt Absolutae, quae asserunt rem in certo tempore esse, fuisse aut fore: aut ei tanquam in certo tempore existenti ascribunt accidens commune.

Propositiones abstractae affirmantes, ubi non ipsae ideae tantum spectantur, sed ad objecta referuntur, sunt omnes hypotheticae; attributa tantum praedicantes ex hypothese quod res existat. Ex solis absolutis praemissis deduci potest

conclusio absoluta; aut ex abstractis abstracta.

Propositiones aliae sunt Evidentes,
“ ubi per rationis vim menti naturalem
“ cernitur inter terminos per se certa re-
“ latio aut habitudo.” neque aliud est
veritatis criterion. Aliae sunt Probabiles,
ubi istiusmodi habitudo minus est certa.
Aliae, denique, manifeste falsae.

C A P. VII.

PROPOSITIONUM Affectiones Relativae sunt Subalternatio, Conversio et Oppositio.

I. Subalternatio est “ deductio pro-
“ positionis particularis ex universali;”
prior dicitur Subalternans, posterior Sub-
alternata. ut, Omnis homo est animal,
ergo, Aliquis homo est animal. patet,

ex dicto de omni. "A particulari autem
"ad universale nulla est consequentia."

2. Conversio est "transpositio sub-
"jecti in locum praedicati." Propositio
data dicitur convertenda; et illata dici-
tur convertens. Quum autem omnis re-
latio, similitudo, aut aequalitas sit mu-
tua, valebit consequentia, si modo omni-
no iidem in convertente servantur termi-
ni, cumque eadem extensione, et eadem
temporum ratione.

Triplex fit conversio, vel, 1. Simpli-
citer "ubi servatur eadem propositio-
"num quantitas." Nullum A est B. et
nullum B est A. 2. Vel secundo per ac-
cidens, "cum convertendo est universa-
"lis, convertens particularis;" ut, om-
ne A est B, aliquod B est A. Vel 3. per
contrapositionem, "cum loco termino-
"rum ponuntur eorum negationes, et

“transponuntur;” ut, Omnis homo est animal, ergo, Quod est non-animal est non-homo.

Universales negantes et particulares affirmantes convertuntur simpliciter. Universales affirmantes, ut et negantes converti possunt per accidens; affirmantes autem non aliter: quia praedicata eorum sunt particularia.

Universales affirmantes et Particulares negantes per contrapositionem, Aliquis homo non est Europeanus, ergo, Aliquis non Europeanus non est non homo. i. e. est homo.

FEcI simpliciter convertitur, EvA per accid. Ast O per contra; sic fit conversio tota.

Horum usus est in syllogismorum vi demonstranda, et in iisdem perficiendis.

3. Propositionum oppositio dicitur complexa. oppositae sunt “duae prope-

“ sitiones quae de eodem subjecto idem
 “ praedicatum, secundum idem, eodem
 “ modo, quo tempore, affirmant et ne-
 “ gant.”

Oppositarum tres sunt species, scil.
 Contradictoriae, Contrariae, et Subcon-
 trariae, Subalternae non pugnant.

Contradictoriae sunt “ quarum una
 “ universalis, altera particularis, una af-
 “ firmans, altera negans.” vel quae et
 .quantitate et qualitate opponuntur, ut
 et O. E et I.

Contrariae sunt “ duae universales,
 “ una affirmans, altera negans,” quae
 pugnant qualitate, non quantitate, ut A
 et E.

Subcontrariae sunt “ duae particula-
 “ res, una affirmans, altera negans.” pug-
 nantes item sola qualitate, ut I et O. Hae
 autem cum saepe, sint simul verae in ma-

teria nempe contingente, non sunt verè oppositæ.

Oppositionis regulæ sunt, “contra-
“dictoriarum altera semper vera, altera
“falsa.” hæc maxima oppositio. 2. “Con-
“trariæ nunquam simul veræ, at sunt
“nonnunquam simul falsæ,” in materia
scil. contingente.

3. “Subcontrariæ nunquam sunt si-
“mul falsæ.” Si falsum sit, Aliquem ho-
minem esse doctum; non falsum erit, A-
liquem non esse doctum; cum verum sit
prioris contradictorium.

P A R S III.

D E D I S C U R S U.

C A P. I.

QUUM duarum idearum terminorum habitudo aut connexio, proximè cerni nequit; sæpe ex utriusque collatione cum tertia quadam intermedia, aut pluribus mediis inter se clarè connexis, earum habitudo poterit intelligi. Hic mentis progressus est Judicium Dianœticum, vel Discursus.

Ubi unicum est medium dicitur Syllogismus: ubi plura sunt media inter se

connexa cum quibus instituitur terminorum collatio, est Sorites, aut complexa argumentandi formula. Primo igitur de syllogismo simplici et categorico agendum; ad syllogismos enim reduci possunt aliae complexiores formulae.

Syllogismus est “ oratio in qua ex duabus propositionibus rite dispositis inferitur tertia.”

Ante fidem per syllogismum factam, fuerat quaestio quaedam sive problema, de duorum terminorum habitudine ostendenda. Hi termini dicuntur Extrema; Major nempe et Minor Termini. Major Terminus est “ praedicatum quaestionis” aut conclusionis; et Minor Terminus “ subjectum quaestionis.” Terminus Medius est ille qui cum utroque extremo comparatur in praemissis propositionibus.

Materia Syllogismi Remota sunt hi tres termini; Major, Minor, et Medius. Materia Proxima sunt tres propositiones, Major Propositio et Minor Propositio, (quæ et præmissæ dicuntur) et Conclusio; quæ non ex ipsarum ordine, sed naturâ, sunt secernenda.

1. Major Propositio "est illa ubi "Major Terminus cum Medio confertur." et dicitur κατ' ἐξοχὴν, propositio.

2. Minor Propositio, "ubi Minor "Terminus cum medio confertur," dicitur autem assumptio aut subsumptio.

3. Conclusio est "ubi Extrema confertur inter se," quam nunquam ingreditur Medius Terminus.

C A P. II.

Vis omnis fyllogistica ex his axiomatis explicari potest.

1. Axioma. "Quae conveniunt in
" uno tertio conveniunt inter se."

2. "Quorum unum convenit, alte-
" rum non convenit in uno eodemque
" tertio, ea neque inter se conveniunt."

3. "Quae in nullo tertio conveniunt,
" non inter se conveniunt."

4. "Quae in nullo tertio discrepant,
" non inter se discrepant." Hinc dedu-
cuntur fyllogismorum regulae generales,
quarum priores tres de propositionum
qualitate.

R. 1. Si praemissarum altera sit ne-
gans conclusio erit negans, (per ax. 2.)

R. 2. Si utraque praemissa affirmet
conclusio affirmans erit. (ax. 1.)

R. 3. Ex utraque negante nihil sequitur. quia et rerum convenientium inter se, et discrepantium, ambae, a tertia possunt esse diversae.

De Terminorum Quantitate duae.

R. 4. Medium semel distribuatur, aut universaliter sumatur; nam terminus communis duas aut plures saepe continet species, sibi mutuo oppositas, de quibus praedicari potest, secundum varias suae extensionis partes; non igitur termini verè in uno tertio convenient, nisi unus saltem cum toto medio conveniat.

R. 5. Nullus terminus universalius sumi debet in conclusione, quam in praemissis; quia a particulari ad universale non valet consequentia.

De Propositionum Quantitate.

R. 6. "Si praemissarum altera sit par-

“ ticularis conclusio erit particularis ”.
 Nam, 1. Sit conclusio affirmans, ergo utraque praemissa affirmat; (per Reg. 1.) in particulari autem nullus terminus distribuitur; distribuendum ergo est medium in altera; (per reg. 4.) est igitur subjectum universalis affirmantis; alterum igitur extremum sumitur etiam particulariter, cum sit praedicatum affirmantis, ergo conclusio erit particularis; (per reg. 5.)

Casus 2. Sit conclusio negans; ejus igitur praedicatum distribuitur, unde in praemissis et major terminus et medius sunt distribuendi; (per reg. 5. 4.) ubi vero altera praemissa est negans, altera affirmans; (reg. 3.) Si una sit particularis, duo tantum hi termini possunt distribui; quum altera praemissa affirmet, altera sit particularis. non distribuitur!

igitur in praemissis minus extremum, conclusionis subjectum; non potest igitur (per reg. 5.) distribui in conclusione.

R. 7. "Ex duabus particularibus
"nihil sequitur," saltem secundum consuetum loquendi modum, ubi negantis praedicatum intelligitur esse distributum. nam 1. Si conclusio affirmet, affirmat utraque praemissa, nullus igitur terminus in praemissis distribuitur, (cont. reg. 4.) 2. Sit conclusio negans, ergo ejus praedicatum distribuitur, in praemissis vero particularibus tantum distribuitur praedicatum negantis; necessario igitur peccabitur (vel contra reg. 4. vel. 5.) *

More loquendi inusitato, quaedam

* R. 1. et 7. ita in unum contrahuntur, conclusio sequitur partem debiliorem; i. e. negantem aut particularem. Omnes regulae his versibus includuntur.

confici potest conclusio negans, cum praedicato non distributo. ut in hoc exemplo.

Quidam Galli sunt docti.

Quidam Angli non sunt docti.

Er. Quidam Angli non sunt quidam Galli.

C A P. III.

FIGURA Syllogismi est "apta medii
"dispositio in praemissis;" quatuor tantum sunt figurae.

1. Ubi medium est subjectum majoris et praedicatum minoris.

2. Ubi medium est praedicatum utriusque.

"Distribuas medium, nec quartus terminus adsit.

"Utraque nec praemissa negans, nec particularis.

"Sequetur partem conclusio deteriorem;

"Et non distribuat nisi cum praemissa, negative.

3. Ubi medium est subiectum utriusque.

4. Ubi medium est praedicatum maioris et subiectum minoris.

Sub. prae. primae, bis prae. secundae, tertia bis sub. quartaque prae. sub.

Modus Syllogismi est "legitima propositio-
"nium secundum quantitatem et
"qualitatem determinatio."

Dispositiones 4 litterarum A, E, I, O, possunt fieri 64: horum 52 excluduntur per regulas generales. Restant ergo 12 modi concludentes. quorum non omnes in quaque figura concludunt propter figurae naturam; et quidam sunt inutiles.

C A P. IV.

FIGURARUM regulae speciales sunt hae.

1. In fig. 1. minor sit affirmans, si foret negans, conclusio esset negans (per reg. 1.) et ejus praedicatum distribueretur. Major autem esset affirmans (per reg. 3.) ejusque praedicatum non distribueretur; unde peccabitur (contra reg. 5.)

2. Major sit universalis. nam minor est affirmans (ex priore reg.) ejus igitur praedicatum est particulare, nempe medius terminus. Distribuendus est igitur in majore (per reg. 4.) cujus est subjectum. Haec facilius ex annexo schemate patebunt, ubi literae majores notant terminos distributos; minores literae terminos particulares; B vel b majorem terminum notat, D vel d minorem, et M vel m medium. Praeterea est = signum propositionis affirmantis, > signum negantis. En exempla vitiorum.

Ex. 1. $M=b$	} Contra Reg. 5.	Ex. 2. $m=b$	} Contra Reg. 4.
$D>M$		$D=m$	
erg. $D>B$		erg. $D=b$	

2. Reg. secundae figurae. 1. Altera praemissarum sit negans. nam quum medium sit utriusque praedicatum, in neutra distribueretur, si ambae affirmarent. (contra reg. 4.)

2. Major sit universalis. nam conclusio negat; et ejus praedicatum distribuitur. distribuendum est igitur (per reg. 5.) in majore cujus est subjectum.

$B=m$	$b=m$
$D=m$ contra 4.	$D>M$
$D=B$	$D>B$ contra 5.

3. Reg. tertiae figurae. Minor sit affirmans, propter eandem rationem, ac in prima figura.

2. Conclusio sit particularis. nam quum minor sit affirmans, minor termi-

nus ipsius praedicatum non distribuitur, non distribuendus igitur in conclusione (per reg. 5.) cujus est subiectum.

Exempla Vitiorum.

$$\begin{array}{lcl} M=b & \left. \begin{array}{l} M=b \\ M>D \\ D>B \end{array} \right\} & \text{contra 5.} \\ M=b & \left. \begin{array}{l} M=b \\ M=d \\ D=b \end{array} \right\} & \text{contra 5.} \end{array}$$

4. Reg. quartae figurae. 1. "Si major affirmet minor sit universalis," alioquin peccabitur contra reg. 4.

2. Si conclusio neget, sit major universalis, alioquin peccabitur contra 5.

3. Si minor affirmet, sit conclusio particularis, propter eandem rationem ac in tertia figura.

$$\begin{array}{lcl} b=m & \left. \begin{array}{l} b=m \\ m>D \\ D>b \end{array} \right\} & \text{Contra 4.} \\ b=m & \left. \begin{array}{l} b=m \\ M>D \\ D>B \end{array} \right\} & \text{Contra 5.} \\ b=m & \left. \begin{array}{l} b=m \\ M=d \\ D=b \end{array} \right\} & \text{Contra 5.} \end{array}$$

C A P. V.

MODI concludentis in quatuor figuris sunt sex.

1. AAA, EAE, AII, EIO, *AAI, *EAO.
2. EAE, AEE, EIO, AOO, *EAO, *AEO.
3. AAI, EAO, IAI, AII, OAO, EIO.
4. AAI, AEE, IAI, EAO, EIO, *AEO.

Duo vero in prima, duo item in secunda, et unus in quarta, inutiles, et innomines; quod particulariter colligunt, ubi vera esset conclusio universalis.

Nominati modi includuntur his verbis.

Barbara, Celarent, Darii, Ferioque, prioris:
 Cesare, Camestres, Festino, Baroko, secundae:
 Tertia, Darapti, sibi vindicat atque Felapton,
 Adjungens Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.
 Bramantip, Camenes, Dimaris, Fesapo, Fresison,
 Sunt quartae: at Quini, totidem generalibus orti,
 Nomen habent nullum, nec si bene colligas usum.

Modorum haec sunt exempla secundum vocales, hisce vocibus inclusas, A, E, I, O.

FIG. I.

bAr	omne	A	est	b
bA	omne	C	est	a: ergo
rA	omne	C	est	b.
cE	nullum	A	est	B
lA	omne	C	est	a
rEnt	nullum	C	est	B.
dA	omne	A	est	b
rI	aliquod	c	est	a
I	aliquod	c	est	b.
fE	nullum	A	est	B
rI	aliquod	c	est	a
O	aliquod	c	non est	B.

Innomines.

A omne A est b
 A omne C est a
 I aliquod c est b.

Haec subalterna 1. Barbara.

E nullum A est B
 A omne C est a
 O aliquod c non est B.

Subalterna 2. Celarent.

FIG. 2.

cE nullum B est A
 fA omne C est a
 rE nullum C est B

cA omne B est a
 mEs nullum C est A
 trEs nullum C est B.

fEs nullum B est A
 tI aliquod c est a
 nO aliquod c non est B.

70 DE DISCURSU. Pars III.

bA omne B est a
rOk aliquod c non est A
O aliquod c non est B.

E nullum B est A
A omne C est a
O aliquid c non est b.
Subalterna Cesare.

A omne B est a
E nullum C est A
O aliquod c non est B.
Subalterna Camestres.

FIG. 3.

dA omne A est b
rAp omne A est c
tl aliquod c est b.
fE nullum A est B
lAp omne A est c
tOn aliquod c non est B.

Pars III. DE DISCURSU.

71

dI aliquod a est b

sA omne A est c

mI aliquod c est b.

dA omne A est b

tI aliquod a est c

sI aliquod c est b.

bO aliquod a non est B

kAr omne A est c

dO aliquod c non est B.

fE nullum A est B

rI aliquod a est c

sOn aliquod c non est B.

F I G. 4.

brA omne B est a

mAn omne A est c

tIp aliquod c est a.

cA	omne	B	est	a
mE	nullum	A	est	C
nEs	nullum	C	est	B.

dI	aliquod	b	est	a
mA	omne	A	est	c
rls	aliquod	c	est	b.

fE	nullum	B	est	A
sA	omne	A	est	c
pO	aliquod	c	non est	B.

frE	nullum	B	est	A
sI	aliquod	a	est	c
sOn	aliquod	c	non est	B.

A	omne	B	est	a
E	nullum	A	est	C
O	aliquod	c	non est	B.

Subalterna Camenes.

C A P. VI.

Ex axioma 1. et 2. (pag. 57, 58.) patebit vis consequentiae in omnibus hisce modis; cum extremorum utrumque cum medio comparetur, et alterum cum medio distributo: atque vel utrumque cum eo convenit, vel alterum, tantum, non convenit.

Elegantius autem demonstratur vis consequentiae et perficiuntur syllogismi ab Aristotelicis ope reductionis, quum manifesta sit consequentia omnium in 1. figura, ex dicto de omni et de nullo (vid. pag. 46.) atque doceant hi per nomina technica, et conversionis et oppositionis regulas, qua ratione caeteri omnes modi reduci possunt ad 4 modos primae figurae, quos perfectos vocat Aristoteles.

Reductio est duplex, ostensiva, et ad absurdum. Docent omnium modorum literae initiales, B, C, D, et F; modos primae figurae ad quos modi reliquarum sunt reducendi, eos nempe quorum eadem est litera initialis. S et P. vocalem sequentes docent eam propositionem esse convertendam; S. simpliciter: P. per accidens; M docet propositiones esse transponendas; K, reductionem fieri per impossibile, de qua postea. quibus peractis colligetur in prima figura, vel eadem conclusio, ut in reducendo Cesare, Festino, &c. vel eandem conclusionem inferens, vel praemissae concessae contradictoria. Ostensivae reductionis validitas nota est ex conversionis regulis, et subalternationis.

Reductio ad impossibile haec est, Si negetur ex praemissis veris conclusio-

nem expositam sequi; substituatur conclusionis contradictoria pro ea praemissa cuius symbolo annexum est K. ut pro majore in Bokardo, pro minore in Baroko; atque tum praemissae hae ostendent in Barbara praemissae illius quae antea vera fingebatur contradictoriam esse veram. Si igitur praemissae expositae fuerant verae, fuit et conclusio vera; quia si non fuerat, ejus contradictoria fuerat vera, quae si vera fuisset, ostendet (in Barbara) alteram praemissam esse falsam, contra hypothesein.

Ba	}	om. B est a	Bar	}	om. B est a
rok		al. c non est A	ba		om. C est b
o		al. c non est B	ra		om. C est a

si non.

Ut teneant hae syllogismorum regulae accurate spectanda sunt vera propositio-
num subjecta et praedicata, quae quando-

que non satis tyronibus apparent; deinde utrum verè affirment an negent, prout in ratiocinio adhibentur. In complexis enim quandoque una pars negat, altera affirmat, spectatur autem aliquando precipue pars negans, quae magis latet. ut,

- " Solus Deus ab errore est immunis, } Videtur ex minore
 " munis, } negante in 2. est vero
 " Nullum concilium est Deus, " } ro in 1. Barbara scil.
 ergo,
 " Omne diversum a Deo errare potest, }
 " Omne concilium est a Deo diversum. }

Item,

- " Credendum est Sacrae Scripturae, } Videtur in 2. est
 Demonstratio Math. non est S. Scriptura. } vero in 1. cum
 min. neg.
 Omnis S. Scriptura est fide digna, }
 Demonstratio Math. non est S. Scriptura. }

Dictum autem de omni et de nullo, tantum usum praestat in vero ratiocinio demonstrando et falso detegendo, ut ejus ope cordatus quisque cernere possit et

veram vim syllogisticam et fallacem ejus speciem, prout altera praemissarum conclusionem contineat vel secus, etiam ante applicatas syllogismorum regulas specialiores.

C A P. VII.

DE caeteris argumentandi formulis patet eas esse syllogismos imperfectos, aut ad syllogismos reduci posse.

1. Enthymema aut syllogismus oratorius est, "ubi altera praemissarum, ut "pote satis obvia reticetur," unde etiam in sententia Enthymematica est tota vis syllogismi.

2. Inductio est "illatio ex variis exemplis," cujus praecipuus est usus in Physicis et Politicis et Domesticis. Non autem fidem facit maximam, aut omnem contrarii formidinem excludit; nisi

constat, nulla prorsus esse exempla contraria.

3. Epicheirema est “ syllogismus
“ complexus, ubi alteri vel utrique prae-
“ missae annexa est ejusdem confirma-
“ tio.”

4. Sorites est “ oratio continens plu-
“ rimos syllogismos inter se connexos,”
vel ubi plures sunt termini medii, inter
se, et cum extremis, ita connexi, in plu-
ribus propositionibus, quarum si vel una
sit negans, conclusio negabit; et si duae
sunt negantes aut medium quodvis non
semel saltem distributum, nulla erit con-
sequentia.

5. Dilemma est “ Epicheirematis spe-
“ cies, ubi divisione instituta, id de toto
“ conficitur quod de singulis partibus in
“ praemissis ostenditur.”

6. Syllogismus Hypotheticus est “ ubi

“ aliqua praemissarum est hypothetica,”
ubi minor est hypothetica, est et con-
clusio; unde et tales ad Enthymematis
consequentiam ostendendam inserviunt.
Usitatiores sunt illi ubi major est hypo-
thetica: exempli gratia,

Maj. Si hoc, erit il- lud,	Vel, Si hoc, erit il- lud.
Min. Sed hoc (con.) ergo et illud.	Sed non illud, ergo neque hoc.

Quum vero praedicatum communius
sequatur ex quavis specierum opposita-
rum; ut, Si sit homo, Si sit equus, Si
sit volucris, &c. erit animal. non vero
ex praedicato communiori sequetur quae-
vis una species; non enim ideo quod sit
animal erit equus vel asinus; patet syl-
logismos hypotheticos recte procedere,
I. a positione antecedentis ad positionem

consequentis; vel 2. a remotione consequentis ad remotionem antecedentis.

1. Si Titius sit homo est animal;	2. Si esset ales, volaret,
Sed est homo, ergo est animal.	Sed non volat, ergo non est ales.

Mendosè colligunt a remotione antecedentis, vel positione consequentis.

Si Titius est equus, est animal,	Vel, Sed est animal,
Non equus, ergo non animal.	Ergo est equus.

Positio autem negantis erit negatio, et remotio erit affirmatio.

Reducuntur Hypothetici ad Categoricalos, hac ratione generali; "omnis casus, qui ponit Titium esse hominem, ponit eum esse animal; sed omnis casus, vel aliquis casus ponit eum esse hominem, ergo, &c." Saepe vero fa-

cilius et brevius, ubi idem est et antecedenti et consequenti vel subjectum vel praedicatum. ut

Si homo est animal, sentit;

Sed omnis homo est animal, er. sentit.

Omne animal sentit.

Omnis homo est animal; ergo,

Omnis homo sentit.

Si omne animal sentit, omnis homo sentit;

Sed omne animal sentit; ergo,

Omnis homo sentit.

Omnis homo est animal.

Omne animal sentit,

Omnis homo sentit.

} Transmutando
praemissas con-
cludit in Barbara.

7. Disjunctivi Syllogismi sunt "ubi
" major est disjunctiva, affirmans, vel
" negans." Vel est dies, vel est nox;
sed non est dies, erg. est nox. vel, Non

est dies et nox, sed est dies, erg. Non est nox. Satis patet vis consequentiae, ubi posita maiore disjunctiva affirmante, ex minore negante infertur conclusio affirmans: vel ex maiore copulata negante et minore affirmante, conclusio negat. quum in priore casu ita reduce-
tur syllogismus in Barbara.

Omne tempus a diurno diversum est
nox;

Sed hoc tempus est a diurno diversum.

Ergo. In altero casu.

Nullum tempus diurnum est nox,

Sed hoc tempus est dies. Ergo.

Nulla autem est consequentia ex minore affirmante, in priore; aut negante in posteriore.

C A P. VIII.

SYLLOGISMI, quod ad materiam,

sunt vel certi, vel probabiles, pro ratione praemissarum.

Demonstratio est "argumentum rectè concludens ex certis praemissis," eaque est vel ostensiva, vel ad absurdum ducens; haec est quum propositionis contradictoria ostenditur esse falsa; unde ipsam veram esse constabit: illa est vel, a priore, sive τὸ διότι; "quum a nota causa ostenditur effectus." vel a posteriore, sive τὸ ὅτι, "quum a noto effectui ostenditur causa." Causae vero sunt vel essendi, vel cognoscendi. Illae priores naturā et per se; Hae priores cognitione et quoad nos. Ex utriusque generis causis petitae demonstrationes dicuntur a priore; praecipuè vero a prioribus naturā petitae.

"Disciplina demonstrationibus in-

“nixa” est Scientia. Scientiae regulae generales sunt hae.

1. “Termini omnes accurate definiendi,” neque unquam mutanda est eorum significatio.

2. Ponenda sunt axiomata certa et “evidentia.”

3. “A notioribus ad minus nota gradatim per demonstrationes est procedendum,” neque praemissa admittenda praeter axiomata et propositiones prius demonstratas.

In abstractis tantum propositionibus versantur demonstrationes, in Geometria praecipue et Arithmetica.

Nullum est humanae cognitionis principium unicum quod caeteris prius jure dixeris. plurima sunt principia evidentia praeter axiomata generalissima. neque ullus syllogismus plenam faciet

fidem nisi conclusionis uterque terminus in propositionibus evidentibus cum medio connexus reperiatur. in demonstratione igitur per plures syllogismos serie continua connexos, propositionum evidentium numerus mediorum numerum unitate superabit.

In propositionibus absolutis, iisque quarum usus est in vita praecipuus, alia est cognoscendi ratio, quae suam propriam habere potest evidentiam; demonstrativae quidem disparem. absolutae propositiones quae res existere affirmant, innotescunt, 1. Conscientia. 2. Sensu. 3. Ratiocinatione, sive nexu cum rebus existentibus observato. aut 4. Testimonio. Caeterae veritates experimentales, de rerum potentiis et qualitatibus, experimentis praecipue, vitaeque usu vario, et inductione innotescunt: quum vero si-

mile sit exemplum quodvis, caeteris paribus, potius ad maiorem quam ad minorem numerum est referendum. Rarius enim inter ipsas rerum vires et qualitates, nexum aliquem homines cernere valent.

Verisimilitudines autem sunt gradus innumeri; a levissima probabilitate ad plenum et stabilem assensum: ex quorum iudicio accurato prudentiae et sapientiae famam magis consequuntur viri graves, quam ex scientiarum peritia.

“Assensus qui datur argumentis probabilibus, nondum ad summam verisimilitudinem pertinentibus.” dicitur *Opinio*. Conclusio autem est tantum probabilis ubi vel altera praemissa est incerta, unde in longa istiusmodi argumentorum serie, infirmus admodum assensus evadet.

Argumenta fidem facientia, vel sunt

artificialia, ope ratiocinationis, vel inartificialia, ex testimonio. "Assensus testimonio innixus est Fides (κατ' ἐξοχήν) "apud recentiores." Fides est vel divina vel humana, prout Dei aut hominum testimonio innititur assensus.

Fides divina erit assensus omnino firmus ubi satis constiterit Deum aliquid revelasse: quum natura praestantissima neque falli possit, neque fallere.

Fides etiam humana, quamvis saepe lubrica, potest nonnunquam plenam attingere certitudinem: ubi constat testes decipi non potuisse, neque alios decipere velle, ita ut nec laboret eorum scientia, nec fides sive veritas.

De testium scientia saepe ex negotii natura constiterit: atque de fide satis constabit, si nullo emolumento, nullis illecebris invitati fuerant ad hoc testan-

dum de quo quaeritur: multo magis ubi suo gravi cum periculo aut damno testantur; neque sperare poterant se aliis hoc persuasuros, si modo noverant ipsi rem aliter se habere.

Testimonio nulli fraudis suspicioni aut inscitiae obnoxio, fides fieri potest.

1. Rebus gestis non alia ratione cognoscendis;

2. Etiam iis quae rebus ante a nobis observatis sunt prorsus dissimiles; siquidem nulla sunt argumenta interna quae fidem evertant.

3. Imo tertio, rebus etiam miris et omni nostrae experientiae aut observationi contrariis, si modo versetur testimonium in materia et adjunctis a rebus nostris diversis et semotis.

A P P E N D I X

D E

L O C I S, F A L L A C I I S,

E T

M E T H O D O.

C A P. I.

D E L O C I S.

DE Locis doctrina, rhetoribus forte haud spernenda, quibus saepe omnia fidem facientia aut augentia, sunt copiose congerenda; logicis tamen non adeo utilis est; quorum ars scientias praecipuè excolendas aut docendas spectat, ubi uni aut alteri argumento valido nihil amplius addendum est. Locī au-

M

tem sunt "argumentorum generalia quaedam capita, aut generum nomina, sub quibus reperiuntur." Sui cuique scientiae aut arti, sunt loci, una cum ipsa tradendi. Summa genera logico tantum attingenda.

I. Loci Grammatici, vel ab etymologia vel conjugatis petuntur; plures, quae sunt interpretandi regulae, tradunt critici.

II. Logici, sunt 1. A definitione, quae cui convenit, ei et definitum, et vice versa. Cui non convenit illa, neque hoc, et vice versa.

2. A divisione, (qui loci sunt etiam a genere) 1. Posita parte logica, id est specie ponitur et totum, scil. genus; sed non vicissim. Est homo, ergo et animal.

2. Locus alter est dictum de Omni et Nullo. 3. Quod de singulis partibus

praedicari potest, id verum est de toto, si non collective negetur aliquid; aut negatio partium spectat unionem, aut multitudinem.

4. A genere et specie, 1. Posita specie, ponitur genus, et 2. sublato genere, tollitur species; sed neutrum tenebit vice versa.

5. A differentia et proprio; 1. Cuiunque sub eodem genere proximo horum utrumvis convenit, convenit et species, et vice versa. 2. De quo utrumvis negatur, negabitur et species.

6. Ab accidente; posito accidente, ponitur substantia, non vice versa.

7. Ab oppositis, sive complexe sive incomplexo; regulae supra traditae sunt totidem Loci.

III. Loci Metaphysici. 1. A toto et parte: posito toto physico, ponuntur

omnes partes conjunctae, et his positis et conjunctis, ponitur totum.

2. Pars est toto minor et quantitate et dignitate: His annumerari possunt loci; a definitione, genere et specie, pro varia totius acceptione. Inter Locos Metaphysicos, sunt omnia axiomata de causis efficientibus.

IV. Loci Ethici sunt fere fines, praecipue ultimi; Decorum item et Honesti variae species; ex quibus cognitis, innotescunt virtutes, officia, leges naturales, diversi honestatis et turpitudinis gradus. Petuntur etiam argumenta ex hominum appetitionibus, et desideriis naturalibus, ad jura ostendenda, et ad quaestiones facti dirimendas; quum ex his profluant omnia agendi consilia; sunt haec axiomata.

I. Quo majori hominum utilitati

inserviunt animi dispositiones, consilia, instituta, eo sunt honestiora. et 2. Quo graviore malo invehendo ea inserviunt, tanto sunt turpiora. 3. Quae sublimioribus et homini propriis appetitionibus commendantur, quaeque vires exercent homini proprias, iis honestiora, quorum usus nobis cum belluis est communis. 4. Mitiora et benigniora omnia sunt, caeteris paribus, viro bono digniora; contraria omnia indigna; et similia.

In quaestionibus facti praecipue spectandum illud Cassianum, "cui bono?" Haec enim sunt axiomata. 1. Nemo gratis est malus aut fallax. 2. Nemo consulto contra suam et suorum agit utilitatem manifestam, nisi majoris utilitatis cujusdam spe, aut officii sensu acerrimo. 3. Nemo sanus, quamvis malus, fallere

aggreditur, ubi nulla arridet fallendi spes.

4. Non fallitur sanus in iis, quae sensuum suorum plenae, et diuturnae observationi exponuntur.

V. Loci etiam Physici sunt "a finibus," illud enim perfectum est opus, siue naturae, siue artis, quod finibus propositis est maxime idoneum. In rerum cognitione optime progredimur conjunctis experimentis et rationibus geometricis.

C A P. II.

DE FALLACIIS et SOPHISMATIS.

I. **E**RRORUM causae vel sitae sunt in voluntate, vel intellectu, qui tamen non parum afficitur a vitiis voluntatis.

Prioris generis sunt, praecipitantia aut temeritas, pravique affectus et perturbationes. Ubi enim non adest sincerum veri cognoscendi studium, atque honesti amor, cito sedulae et laboriosae taedebit inquisitionis; animusque se ad alia convertet studia aut voluptates, prima licet fallaci veri specie contentus. Ubi partium adest studium, aut superbia aut pigritia, adhaerescunt homines infantiae praejudiciis, aut opinionibus quas fovet ea secta cui se addixerunt; infensoque animo prosequuntur omnes qui contraria sentiunt, quamvis innocua, et suis veriora. Quum vero accedit honorum aut divitiarum spes ex sectae suae propugnatione strenua, oleum flammae infunditur; superbiorum item arrogantiae vulnus alte est infixum, quum quispiam ab iis dissentiens, majorem

sibi assumit perspicaciam, eosque ignorantiae aut ingenii tardioris insimulare videtur.

Temere etiam arripiunt ea dogmata homines, quae ipsorum utilitati aut voluptati inserviunt; quae in contrarium suadent argumenta, vel non pensitant, vel iniqua lance examinant.

II. Quae errorum causae intellectum afficiunt, sunt ingenii tarditas (cui tamen non parum mederi poterit diligentia) et species rerum fallaces. Species fallaces sunt vel axiomata, sive principia, temere arrepta, neque semper vera; vel termini confusi, significationis haud determinatae, et nobis insciis saepe immutatae; ex his profluunt argumenta fallacia, sive sophismata.

Paralogismi sunt qui in ipsa forma aperte peccant. Sophismata legitimam

formam servare videntur; continent vero vel propositiones falsas, vel ambiguas, vel formae vitium sub verborum involucri celant.

III. Sophismatum 13 classes recensent Aristotelici. 6 in dictione, 7 extra dictionem. Prioris generis 1ma et 2da sunt equivocationes in vocibus, aut amphiboliae in sententiis sive oratione. Casu Equivoca ne vel pueros fallunt. Termini confusi quandoque et doctos. Hinc magnus definitionum usus.

3^{tia} et 4ta a sensu diviso ad compositum, aut a composito ad divisum. Sic perperam colliges improbos a Deo comprobari, aut Deum in iis delectari, manente improbitate, quia mutato ingenio placeant Deo: vel quod caeci videre possint, aut surdi audire, quia sanati possunt.

5ta et 6ta sunt sophismata accentus aut figuratae dictionis, quae neminem fallere possunt, non admodum incautum.

IV. Septem fallaciae extra dictionem sunt hae, 1. Ab accidente ad ipsam rem. Sic male collegerunt Epicurei Deum humanam habere formam, quod non sine ea conspiciatur vel virtus vel ratio; male damnatur omnis vini usus, omnisque potestas civilis, quod ex eorum abusu oriantur non levia mala.

2. A dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. Sic male colliges quod ratio, discursus, perturbationum coercitio, quia sunt perfectiones et virtutes, ergo sunt Deo ascribendae: vel, quia haec Deo adscribi nequeunt, ideo neque est virtus in Deo, neque omnis perfectio. Divitiae nocent improbis,

ergo sunt simpliciter suo genere mala.

3. Ignorantia Elenchi, quum quis putat litem dirimi posse probando aliquid de quo utrinque convenit. Sic, in aeternum peribunt omnes Ethnici, aiunt; quia nemo nisi per Christum servari possit: ubi probandum erat neminem per Christum servari posse, cui Christus non erat notus. Sic probant quidam, arma omnia contra tyrannos suscepta esse nefaria, quia illicitum est legitimae potestati resistere.

4. Non causae pro causa, ut natura a vacuo ubique refugit, ergo aqua in antliis ad quamvis adscendet altitudinem. In liberis civitatibus sunt seditiones et factiones crebriores, ergo proscribenda libertas. Ex dominio privato exsurgit avaritia, atque alia plura mala; ergo optanda est rerum communio. Ex iudicii

sui usu cuique libero. oriuntur errores, ergo non est permittendus.

5. Fallacia consequentis, cujus exempla sunt etiam doctiorum errores. Corpora sursum ad lineam projecta, ad lineam recidunt in locum unde projecta fuere; ergo non movetur terra: et sexcenta similia.

6. Petitio principii, cum id assumitur quasi datum, quod probari oportuit. Ita probare systema Ptolemaicum hac ratione; id est universi centrum, quo omnia sua gravitate feruntur; omnia autem quae videmus feruntur ad terram; ergo &c.

7. Fallacia plurium interrogationum, cujus exempla praebent quaestiones de propositionibus exclusivis, inceptivis et desuivis.

C A P. III.

DE METHODO ET PRAXI LOGICA.

Methodus alia est inventionis, quae et Analytica dicitur; alia doctrinae, quae est Synthetica. Utraque vel perfecta et ácroamatica, vel exoterica et popularis.

Analytica a singularium aut complexiorum, aut effectuum, aut finis propositi consideratione incipiens, progreditur ad generalia, simplicia, causas, media et initia. Ordine autem inverso Synthetica ab his ad illa progreditur.

Inter causas recensentur principia cognoscendi, aequae ac quae proprie dicuntur causae essendi.

Synthetica proponit primo definitiones, deinde, postulata et axiomata, atque propositiones simpliciores et faciliiores; per quas demonstratas ad com-

plexiores et difficiliore sibi munit iter, secundum demonstrationis regulas supra traditas. Utriusque methodi exempla praebeant Geometriae scriptores.

II. Usus Logices est in Themate tractando.

Thema est quicquid intellectui cognoscendum proponi potest: estque vel simplex, sive terminus qualiscunque; vel complexum; nempe propositio aut oratio confirmanda sive explicanda.

In Themate simplici tractando 1. Vocis aut termini complexioris origo, et diversae significationes, ea praecipue quam volumus est declaranda. 2. Attributa deinde essentialia, sive primaria sive secundaria, atque accidentia insigniora. 3. Agendum de ortu et interitu eorumque causis, si res tulerit. 4. De iis quae ipsi cum rebus alijs intercedunt relationibus. 5. Dividendum est in partes

vel Logicas, vel Physicas, si quas habeat.

Thematis complexi tractatio est vel solitaria vel socia. Solitaria est vel Exegesis vel Analysis. Exegesis est enunciationis, aut effecti illustratio, et confirmatio. Analysis est Exegeseos aut orationis longioris ab alio compositae in suas partes resolutio, ejusque explicatio.

Exegeseos tres sunt partes praecipuae, 1. Παρασκευή sive praeparatio, terminos quaestionis explicans, ejus statum figens, praecipuasque proponens doctorum sententias. 2. Κατασκευή, sive confirmatio, quae veram sententiam eligit, optimisque argumentis confirmat, exceptiones repellit, et clarorum citat testimonia. 3. Ανασκευή, quae objectiones diluit, et clarorum testimonia, quae adversari videntur, vel huic parti conciliat, vel modeste rejicit. His quandoque praemittenda προπαρασκευή de quae-

stionis momento et occasione: atque annectitur *επισκευή*, summam complexa, cum utilioribus corollariis. Ante omnes tamen regulas, audiendus est poeta,

“ Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam

“ Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,

“ Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,

“ Nec facundia deserit hunc, nec lucidus ordo.

Analyseos officium est monstrare, in data oratione omnes has *Εξηγήσεως* partes, easque explicare, aut verum saltem scriptoris sensum eruere. Spectandum igitur, 1. Quis loquatur? 2. Qua de re? 3. Quo fine et proposito? 4. Ad quos? 5. et Qua occasione? Antecedentium denique et consequentium habendae rationes.

In themate complexo cum socio tractando, sive in disputando, regulae observandae sunt faciles et notissimae, usuque cito addiscendae.

F I N I S.

n-
ka,
es

es,

in

r-

m

m

?

?

n

-

.

.

.

e